

ks. prof. zw. dr hab. Mariusz Rosik
Papieski Wydział Teologiczny
ul. Katedralna 3/4
50-328 Wrocław

Ocena krytyczna rozprawy habilitacyjnej
Tożsamość nowego Izraela w Księdze Zachariasza
(Scripta Theologica Thoruniensia 33, Toruń 2014)
oraz dorobku naukowego
Ks. Dra Tomasza Tułodzieckiego

Sobór Watykański II, od którego zakończenia mija właśnie pół wieku, zachęcał, aby przez częstą lekturę Pisma świętego „rozbudzać serdeczne i żywe umiłowanie Pisma świętego” (KL 24) tak, aby ci wszyscy, którzy „zajmują się pracowniemi posługą słowa, dzięki wytrwałej lekturze i starannemu studium przyłgnęli do Pisma świętego, aby żaden z nich nie stał się próżnym głosicielem słowa Bożego na zewnątrz, nie będąc wewnątrz jego słuchaczem” (KO 25), i „aby tym obficie zastawić wiernym stół słowa Bożego” (KL 51). Już na wstępie oceny krytycznej dorobku naukowego Ks. Dra Tomasza Tułodzieckiego zaznaczyć trzeba, że działalność naukowo-dydaktyczna Kandydata wpisuje się znakomicie w spełnianie soborowych zaleceń.

Poniższa opinia w sprawie dorobku naukowego w związku z kolokwium habilitacyjnym Ks. Tomasza Tułodzieckiego zawiera najpierw prezentację sylwetki Kandydata, następnie ocenę jego rozprawy habilitacyjnej, ocenę pozostałego dorobku naukowego, opinię końcową i wniosek.

I. OSOBA KANDYDATA

Prezentując sylwetkę Kandydata do habilitacji zatrzymano się najpierw na jego działalności naukowo-dydaktycznej, następnie na działalności organizacyjno-pastoralnej oraz działalności badawczej.

1. Działalność naukowo-dydaktyczna

Ks. Tomasz Tułodziecki tytuł zawodowy magistra teologii uzyskał na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego na podstawie pracy zatytułowanej "Symbol namiotu w opisie Przemienienia Pańskiego" w 1994 roku. W latach 1995-2002 odbył studia specjalistyczne na Papieskim Instytucie Biblijnym oraz Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Pięć lat po obronie pracy magisterskiej zdobył licencjat nauk biblijnych w Pontificio Istituto Biblico („Biblicum”) w Rzymie na podstawie pracy pod tytułem "L'unzione regale come l'inizio della monarchia d'Israele 1Sm 1-9". Swą edukację biblijną Kandydat kontynuował w Toruniu, gdzie w 2003 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk teologicznych w zakresie teologii biblijnej na Wydziale Teologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Praca doktorska pod tytułem "Jeroboam I - reformator religii Izraela. Studium egzegetyczno-teologiczne 1Krl 11,26-14,20", której promotorem był bp prof. dr hab. Zbigniew Kiernikowski, ukazała się drukiem pod tym samym tytułem nakładem wydawnictwa „Vocatio” w ramach serii „Studia i Rozprawy Biblijne” (Warszawa 2004, ss. 294).

Wśród osiągnięć dydaktycznych podkreślić należy fakt, że Kandydat prowadzi wykłady biblijne nie tylko w języku polskim (w tym ćwiczenia, lektoraty i konwersatoria), ale także włoskim (*Guida biblica nell'Antico e Nuovo Testamento*). Poza tym przeprowadził promocję ponad trzydziestu prac magisterskich, prowadził wykłady w Wyższym Seminarium Duchownym w Toruniu oraz Wyższej Szkole Filologii Hebrajskiej w Toruniu. Brał również czynny udział w sympozjach i konferencjach naukowych, w Polsce i za granicą. Czynnie uczestniczy w pracach redakcji czasopisma *Verbum Vitae*. Jest członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia Biblistów Polskich oraz Associazione Ex-Alumni del PIB.

2. Działalność organizacyjno-pastoralna

W latach 1994-95 ks. Tułodziecki pełnił funkcję wikariusza w parafii Matki Bożej Królowej Polski w Toruniu, będąc jednocześnie katechetą w Zespole Szkół Chemicznych, II LO i Szkole Podstawowej nr 23. W latach 2002-2004 był wychowawcą w Bursie „Caritas” dla młodzieży męskiej w Grudziądzu. Następnie do 2010 roku pełnił funkcję prorektora w Wyższym Seminarium Duchownym w Toruniu, by w 2010 roku objąć stanowisko proboszcza w parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Rogowie.

Od 2005 roku Ks. Tomasz Tułodziecki związany jest jako wykładowca z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie na Wydziale Teologii pełni funkcję adiunkta w Katedrze Pisma Świętego. W 2014 roku został także dyrektorem wydziału do spraw instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego w Kurii Diecezji Toruńskiej.

3. Działalność badawcza

Działalność naukowo-badawczą Kandydata (oscylującą zasadniczo wokół Starego Testamentu) zamknąć można w pięciu obszarach. Pierwszym z nich jest problematyka monarchii izraelskiej. Ks. Tułodziecki zajął się szczegółowo początkami monarchii, która wyłoniła się po okresie sędziów. Duży nacisk położył na próbie odpowiedzi na pytanie, dlaczego tak szybko została odrzucona osoba Saula na tronie królewskim – osoba posiadająca wszelkie atrybuty władzy. Dużym osiągnięciem w tej dziedzinie jest wyznaczenie swoistego schematu inwestytury, który odbywał się na trój etapowej drodze: namaszczenie – napełnienie kandydata duchem Bożym – publiczna aklamacja.

Drugi obszar badawczy wyznacza problematyka pierwszej i drugiej świątyni jerozolimskiej. Izraelici ze świątynią w Jerozolimie łączyli nie tylko ideę władzy Boga nad narodem wybranym, ale również nadzieje wolności politycznej. Świątynia widziana była jako miejsce Bożej obecności. Posiadała, w przekonaniu Izraelitów, swój niebiański model, na wzór którego wybudowano ziemski przybytek. Idea ta pozwalała na utrzymanie przeświadczenia, że Bóg jest zarazem wzniosły i zamieszkujący niebiosy, jak i bliski swego ludu. Przyjmując za podstawę przekonanie o obecności Boga w miejscu najświętszym, wyróżniano w świątyni koncentryczne sfery ustopniowanej świętości. Poszczególne stopnie przedstawiają się następująco: Święte Świętych, Miejsce Święte, dziedziniec kapłański, dziedziniec mężczyzn, dziedziniec kobiet, dziedziniec pogan i samo wzgórze świątynne. Personel świątynny stanowili kapłani i lewici. Właśnie taką problematyką zajmował się w swych pracach badawczych Kandydat: wygląd, rozmiary samego budynku czy historyczny czas i okoliczności powstania tej instytucji, ale także jej religijna i teologiczna funkcja w biblijnym Izraelu.

Trzeci obszar badawczy Ks. Tułodzieckiego stanowi problematyka jedności dwunastu pokoleń izraelskich. Jedność ta została naruszona przez kolejne niewole: najpierw asyryjską, następnie babilońską. Zauważyć trzeba, że już wcześniej owa

jedność doznała uszczerbku. Chodzi mianowicie o moment utworzenia dwóch państw po rozpadzie monarchii w 930 roku przed Chr. Kandydat zajął się szczegółowo relacjami pomiędzy poszczególnymi pokoleniami Izraela na płaszczyźnie religijnej, społecznej i militarnej. Nie pominął także istotnej kwestii Samarytan. Tuż przed owym oblężeniem Samarii przez Asyrię duża część jej mieszkańców zbiegła na południe i osiedliła się w Jerozolimie. Jednak król asyryjski przesiedlił większość mieszkańców Państwa Północnego na teren Mezopotamii. Do Samarii, na miejsce wysiedleńców, sprowadzono Kutejczyków, mieszkańców Persji, których nazwa pochodzi od rzeki Kuta. Ci przywieźli ze sobą nowe zwyczaje i nowych bogów. Kiedy w 539 r. Żydzi, po edyktie uwalniającym Cyrusa, mogli powrócić z niewoli, by odbudować świątynię, Samarytanie pragnęli włączyć się w ten projekt, jednak Zorobabel odrzucił ich ofertę. Wzajemne relacje Żydów i Samarytan stały się przedmiotem wnikliwych studiów Kandydata.

Czwarty obszar badań Kandydata to profetyzm izraelski. Profetyzm izraelski zakorzeniony był w religii jahwistycznej. Stary Testament zawiera narracje, zapisane na kartach ksiąg prorockich, które ukazują głębokie zainteresowanie ich autorów relacją: Jahwe - prorok. Wraz ze sceną powołania prorockiego, Bóg wchodzi w relację nie tylko z jednostką, ale z całym Izraelem, którego reprezentantem jest prorok. To właśnie badania na ruchem i literaturą prorocką były po części przygotowaniem do podjęcia pracy nad rozprawą habilitacyjną, która omawia wiodącą rolę proroków w odbudowie świątyni i państwa po niewoli babilońskiej, przede wszystkim zaś rolę proroka Zachariasza.

Piąty obszar badań Ks. Tułodzieckiego można określić zbiorczym tytułem *varia biblica*. Znalazły się tu kwestie wynikające bądź z przyjętych zamówień artykułów, bądź też tematy związane z wystąpieniami na sympozjach i konferencjach. Warto podkreślić, że wynikiem badań prowadzonych w tym obszarze są teksty dotyczące także Nowego Testamentu.

II. ROZPRAWA HABILITACYJNA

Oceniając rozprawę habilitacyjną Kandydata, zatrzymano się na następujących zagadnieniach: ocena zgodności opracowania z tematem oraz ocena struktury, ocena merytorycznej strony rozprawy, ocena formalnej strony rozprawy, zapis bibliograficzny i przypisy.

1. Ocena zgodności opracowania z tematem oraz ocena struktury

Rozprawa habilitacyjna poświęcona została analizie Księgi Zachariasza pod kątem odnalezienia i omówienia motywów konstytuujących tożsamość narodu wybranego. Temat pracy został sformułowany następująco: *Tożsamość nowego Izraela w Księdze Zachariasza* (STT 33, Toruń 2014, ss. 340).

Tematyka ta jest bardzo słabo opracowana na gruncie polskim. Nie ma również wielu pozycji z tej dziedziny w całej bibliistyce światowej, stąd nie ulega wątpliwości, że zasługuje ona na to, by stać się przedmiotem rozprawy habilitacyjnej. Poza wykazem skrótów, bibliografią, wstępem i zakończeniem, praca zawiera zasadnicze części, noszące kolejno tytuły: „PROBLEM TOŻSAMOŚCI IZRAELA W OKRESIE PRZEDWYGNANIOWYM I W CZASIE NIEWOLI BABILOŃSKIEJ”, „PROBLEMY LITERACKIE ZA 1-8” oraz „PODSTAWY TOŻSAMOŚCI NOWEGO IZRAELA W CYKLU NOCNYCH WIZJI PROTO-ZACHARIASZA (1,7-6,14)”. Zaproponowana struktura pracy wydaje się logiczna i nie budzi zastrzeżeń. Struktura poszczególnych rozdziałów jest niezwykle przejrzysta.

2. Ocena merytorycznej strony rozprawy

Oceniając merytoryczną stronę rozprawy habilitacyjnej zatrzymano się kolejno na ocenie celu pracy, ocenie przyjętej metody, a także umiejętności jej zastosowania przez Autora w treści monografii.

a. Cel pracy

We wstępie Autor w następujących słowach precyzuje cel swojej pracy: „Podstawową kwestią, na którą będziemy próbowali znaleźć odpowiedź w niniejszej pracy, jest odnalezienie w poszczególnych wizjach [chodzi o wizje Zachariasza – MR] elementów, które konstytuują tożsamość Izraela. Chodzi tu przede wszystkim o Prawo Tory, które w rzeczywistości reprezentuje samego Jahwe. Niektóre wizje nawiązują wprost do tego wielkiego daru, który był owocem Świętego Przymierza Jahwe z Izraelem (np. wizja latającego zwoju; Za 5,1-4), w innych obrazach relacja do Tory jest ukryta pod osłoną symboli i tajemniczych wyrażań, których odkrycie będzie głównym celem niniejszych analiz” (s. 17). Tak sprecyzowany cel wydaje się jasny i jego sformułowanie nie budzi zastrzeżeń.

b. Metoda pracy

Autor we wstępie precyzuje metodę rozprawy. Czyni to w następujących słowach: „Połączenie lektury historycznej i teologicznej tekstu biblijnego wymaga użycia metody historyczno-krytycznej, która łączy w sobie dwa poziomy analiz: diachroniczny i synchroniczny. Jakkolwiek do właściwego ukazania przesłania poszczególnych tekstów wchodzących w skład nocnego cyklu wizji Zachariasza będą wykorzystane różne procedury metody historyczno-krytycznej, to całe opracowanie zostanie oparte raczej na innym rodzaju studium teologicznego, które w skrócie można określić jako konceptualne” (s. 21).

Instrukcja Papieskiej Komisji Biblijnej o interpretacji Pisma świętego wysoko ocenia połączenie metod synchronicznych i diachronicznych. Przyjmowana powszechnie do niedawna przez biblistów metoda historyczno-krytyczna, dziś w wielu wypadkach wydaje się już niewystarczająca. Papieska Komisja Biblijna stwierdza: „Klasyczne posługiwanie się metodą historyczno-krytyczną ma, rzecz jasna, swoje granice. Metoda ta może być stosowana do poszukiwania sensu tekstu biblijnego jedynie w historycznych warunkach jego powstawania, jest natomiast nieprzydatna przy próbach odkrycia możliwości znaczeniowych danego tekstu przy jego odczytywaniu na późniejszych etapach historii objawienia biblijnego oraz dziejów Kościoła. W każdym razie metoda ta przyczyniła się do powstania dzieł o wielkiej wartości z zakresu tak egzegezy jak teologii biblijnej” (*Interpretacja Pisma Świętego w Kościele A*). Ważne więc, że w pracy Ks. Tułodzieckiego metoda historyczno-krytyczna w ujęciu diachronicznym uzupełniona została aspektem synchronicznym, gdyż dopiero wtedy staje się możliwe właściwe wydobywanie przesłania teologicznego poszczególnych tekstów Księgi Zachariasza.

c. Zastosowanie metody w treści pracy

W pierwszym rozdziale swej pracy Kandydat ukazuje problem tożsamości narodowej Izraela w okresie przedwygnaniowym i w czasie niewoli babilońskiej. W swych badaniach sięga do czasów patriarchów i okresu wyjścia oraz osiedlania się Izraelitów w Kanaanie, pisze o kryzysie tożsamości Izraela w epoce monarchii, a także o walce o ową tożsamość u proroków przedwygnaniowych i u proroków wygnania (Jeremiasz, Ezechiel i Deutero-Izajasz). Całość rozważań pierwszego rozdziału kończy krótkie podsumowanie.

W rozdziale drugim poruszone zostały kwestie literackie Za 1 – 8: kontekst historyczny wystąpienia Zachariasza, zasadność podziału księgi na Proto- i Deutero-Zachariasza, relacje formalne i treściowe między Księgą Aggeusza i Proto-Zachariasza oraz rola nocnych wizji w Za 1 – 8. Również tę część pracy kończy krótkie podsumowanie.

W rozdziale trzecim Kandydat szeroko omawia właśnie owe nocne wizje, które zostały zapisane w Za 1,7 – 6,14. Znalazły się tu analizy wizji pierwszej (1,7-17) i siódmej (6,1-8) rozumianych w perspektywie „przygotowania Bożej przestrzeni”; analizy wizji drugiej (2,1-4) i szóstej (5,5-11) jako „oczyszczenie Bożej przestrzeni”; wizji trzeciej (2,5-9) i piątej (5,1-4) – jako „umocnienie Bożej przestrzeni”; oraz omówienie wizji czwartej (4,1-14) rozumianej jako ukazanie Boga, który jest „przestrzenią życia nowego Izraela”. To właśnie kategoria przestrzeni stała się kategorią dominującą w analizach przeprowadzonych przez Kandydata i ona zdaje się stanowić o swoistym *novum* pracy.

Ostatnią część pracy – rozdział podsumowujący – stanowi zakończenie. Najogólniej rzecz ujmując, wyniki przeprowadzonych analiz zawrzeć można w słowach samego Autora: „Novum Księgi Zachariasza w ukazywaniu tożsamości dla nowego Izraela polega na jeszcze silniejszym podkreśleniu przesłania o tym, że jej przyjęcie nie jest zarezerwowane tylko dla Żydów, ale zgodnie ze słowami zawartymi w 8,20-23 powinna ona stać się programem życia w perspektywie uniwersalnej” (s. 321).

Zaznaczyć trzeba, że analizy prowadzone w poszczególnych rozdziałach są niezwykle rzetelne, a to z tego względu, że nie pomijają kontekstu historycznego, religijnego i literackiego poszczególnych tekstów. Dużym walorem analiz jest także ujawnienie się kompetencji lingwistycznych Kandydata, który bada pochodzenie i semantykę najważniejszych terminów pojawiających się w Zachariaszowych wizjach.

3. Ocena formalnej strony rozprawy

Oceniając formalną stronę rozprawy zatrzymano się na jej języku, a także nad sposobem i umiejętnością formułowania wniosków.

a. Język

Kandydat operuje poprawnym i bogatym słownictwem, język rozprawy jest naukowy, aczkolwiek nie jest to język hermetyczny. Swoista łatwość posługiwania się

słowem pisanym wynika, jak można przypuszczać, z ogromnego odczytania się Autora w literaturze przedmiotu.

b. Formułowanie wniosków

Wnioski są w rozprawie formułowane w sposób zrozumiały i kompetentny; są dobrze uargumentowane i uzasadnione w treści pracy. Odznaczają się logicznością wywodu. Wynikają bezpośrednio z przeprowadzonych badań, a nie są – jak to się czasem zdarza – zbyt daleko idące bądź nie mające podstaw w przeprowadzonych badaniach.

4. Zapis bibliograficzny i przypisy

Kandydat podzielił bibliografię na pięć części: źródła, encyklopedie – słowniki, komentarze do Księgi Zachariasza, komentarze do innych ksiąg biblijnych i opracowania. Podział ten pod względem formalnym nie budzi zastrzeżeń.

Zebrana literatura jest bardzo obfita. Autor dotarł do wielu pozycji trudno dostępnych. Cieszy również obfite korzystanie z literatury obcojęzycznej. Oczywiście można uzupełnić bibliografię o kilka pozycji, ale dziś literatura biblijna jest tak obfita, że nie sposób (a niekiedy nie jest to po prostu konieczne) dotrzeć do wszystkich pozycji bibliograficznych z zakresu danej dziedziny..

Praca zawiera dużo przypisów, niekiedy bardzo obszernych, które wskazują na umiejętne posługiwanie się literaturą. Natomiast na bardzo nielicznych stronach, gdzie przypisów brak, Autor odznacza się doskonałym samodzielnym myśleniem i umiejętnością prowadzenia logicznie poprawnego wywodu. Ów brak przypisów w niektórych partiach nie jest więc mankamentem, lecz wręcz odwrotnie – świadczy o tym, iż praca jest twórcza. Redakcja przypisów jest poprawna. Obszerny jest także wykaz skrótów.

Podkreślić należy, że Kandydat porusza się znakomicie nie tylko po meandrach języka hebrajskiego (co jest absolutnie konieczne przy tego typu pracach), ale sięga po literaturę anglojęzyczną, niemiecką i włoską, co znacznie podnosi wartość dokonanych analiz. Szkoda, że do całości książki nie dołączono krótkiego streszczenia w języku obcym. Taki zabieg umożliwiłby zapoznanie się z wynikami badań polskiego biblisty poza granicami naszego kraju.

III. POZOSTAŁY DOROBEK NAUKOWY

Omawiając dorobek naukowy Kandydata, przedstawiono najpierw Jego książki, następnie artykuły i recenzje. Na koniec omówiono także inne pola działalności Kandydata.

1. Książki

Oprócz pracy habilitacyjnej Kandydat przedstawił do oceny pozycję książkową: *Jeroboam I – reformator religii Izraela. Studium egzegetyczno-teologiczne 1Krl 11,26-14,20* (RSB 14; Warszawa 2004). Ponieważ książka ta jest pracą doktorską Kandydata, więc nie podlega ocenie w niniejszej opinii.

2. Artykuły naukowe

Kandydat jest autorem wielu artykułów o dużym walorze naukowym. Zostały one wydane w czasopismach teologicznych i pracach zbiorowych. Wydaje się, że do najbardziej znaczących spośród wszystkich przedstawionych do oceny zaliczyć należy: *Godność nâgîd dla Saula w 1Sm 9,1 – 10,16*, w: „Bóg jest miłością” (1J 4.16); w: *Studia dla Księdza Profesora Józefa Kudasiewicza w 80. rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, (RSB 25; Warszawa 2006) s. 379-392; „*I opanował go duch Boży*”. *Dar ducha Bożego w misji królewskiej Saula i Dawida (1Sm 10,10 i 16,13)*; w: „*In fide et dilectione*”. *Księga Pamiątkowa dla Ks. Bpa Andrzeja Suskiego w 20 rocznicę przyjęcia sakry biskupiej i 65 rocznicę urodzin*; red. A. Nowicki, (Toruń 2006) s. 263-281; „*Jak owca niema wobec strzygących ją*” (Iz 53,7) – *interpretacja starotestamentalnych Pieśni Sługi Jahwe w świetle cierpienia, śmierci i chwały dr Lisamarii Meirowsky*; w: *Królewski Traktat Cierpienia. Rzecz o Lisamarii Meirowsky z Grudziądza, Towarzyszcze Męczeńskiej Drogi św. Edyty Stein*; red. M. Mróz, (Toruń 2007) s.75-89; „*Dzień Jahwe*” w *pismach prorockich*; w: „*Przeznaczyłeś Nas dla Twojej Prawdy (4Q 495)*”; *Studia dla Dr Zdzisława Kapery w 65 rocznicę urodzin*; red. W. Chrostowski, (RSB 29; Warszawa 2007) s. 481-500; *Samuel – prorok. Pierwszy Sługa Bożego Słowa w monarchii Izraela (1Sm 1,1 – 4,1)*, VV 7/2005, 31-52; *Świątynia Jerozolimska jako znak jedności religijnej i politycznej Izraela*, VV 8/2005, 51-72; *Izrael i Juda: jeden naród czy dwaj rywale wobec Bożego wybrania*, VV 10/2006, 71-91; *Psalm 110 jako przykład teologii kapłaństwa w Psalterzu*, VV 12/2007, 33-59; *Sobór Jerozolimski jako następstwo sporu apostołskiego w Antiochii*, BPT 1/2008, 141-163; *Schizma Samarytan – Spór o władzę nad Judą i Jerozolimą*.

VV 14/2008, 39-57; *Zmartwychwstanie męczenników według 2 Mch 7*. VV 15/2009, 85-98; *Jonasz wobec pogan*, BPT 2/2009, 37-48.

3. Recenzje naukowe

Kandydat do habilitacji jest także autorem jednej recenzji pozycji książkowej: obszernego trzutomowego dzieła, napisanego przez biblistów (i nie tylko) dla wyjątkowej postaci spośród swego grona, jaką jest Ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski. Dzieło to nosi tytuł: *„Więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu”*. *Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Waldemara Chrostowskiego w 60 rocznicę urodzin*, t. I-III, red. Barbara Strzałkowska (Warszawa 2011). Jest to nie tylko recenzja o charakterze sprawozdawczym, ale Autor podejmuje się oceny przeprowadzonych w artykułach badań i wniosków wyprowadzonych przez autorów. Już sam ten fakt świadczy o krytycznej lekturze tekstu, a więc o umiejętności samodzielnej oceny naukowej.

4. Inne

Kandydat jest autorem znaczących artykułów o charakterze popularno-naukowym. Od roku 2006 jestem moderatorem diecezjalnego Dzieła Jana Pawła II, które od początku swego istnienia, tak w wymiarze ogólnopolskim, jak i poszczególnych diecezji, ma za zadanie szczególną popularyzację Biblii wśród wiernych Kościoła. Dzieło Biblijne im. Jana Pawła II jest publicznym stowarzyszeniem wiernych erygowanym przez Konferencję Episkopatu Polski. Jako organizacja kościelna posiada kanoniczną publiczną osobowość prawną oraz osobowość prawną w Rzeczypospolitej Polskiej. Celem stowarzyszenia jest pogłębianie rozumienia Objawienia Pańskiego w świetle Pisma Świętego zgodnie z nauką Kościoła oraz kształtowanie duchowości i kultury biblijnej w duszpasterstwie, szczególnie kaznodziejstwie i katechezie, a także w indywidualnej formacji wiernych. W ramach pracy Dzieła Biblijnego Kandydat ponad 6 lat pracowałem w zespole polskich biblistów, którzy pod kierunkiem Ks. prof. H. Witczyka przygotowywali prowadzili programy telewizyjne (TV Trwam - „W namiocie Słowa”) i radiowe (Radio Maryja - „Szukając Słowa”). Praca popularyzująca culture biblijną znalazła swój wyraz także w licznych konferencjach ascetycznych, dniach skupienia czy rekolekcjach prowadzonych przez Kandydata.

IV. OCENA KOŃCOWA

Autor rozprawy zatytułowanej *Tożsamość nowego Izraela w Księdze Zachariasza* osiągnął sugerowany przez tytuł pracy i określony we wstępie cel rozprawy. Usterki i uwagi krytyczne w niczym nie podważają zasadniczej wartości rozprawy. Na gruncie polskim praca stanowi jak dotąd jedyną monografię o tożsamości Izraela nakreślonej w wizjach proroka Zachariasza.

Można więc stwierdzić, że monografia Ks. Tomasza Tułodzieckiego jest w pełni samodzielna, oryginalna, poprawna zarówno pod względem metodologicznym, jak i merytorycznym. Cieszy fakt, że ubogaca ona polski rynek teologiczny w zakresie teologii biblijnej. Autor jawi się w niej jako osoba rzetelnie przygotowana do prowadzenia badań nad tekstem, odznaczająca się dużą samodzielnością w pracy naukowej i wyrażająca wyniki swych badań językiem w pełni naukowym.

Zaprezentowany dorobek naukowy Kandydata stanowi solidną podstawę do stwierdzenia, że jest on naukowcem w pełni dojrzałym. Publikacje wskazują na dobre opanowanie warsztatu metodologicznego oraz umiejętność twórczego stawiania, analizowania i rozwiązywania problemów teologicznych. Opublikowane teksty świadczą o dużej erudycji i oryginalności w myśleniu. Należy uznać, że stanowią one znaczący wkład w rozwój nauk teologicznych. Godne zauważenia są też dydaktyczne i organizacyjne osiągnięcia Kandydata, a także jego zaangażowanie duszpasterskie.

Wskazane w tej opinii przejawy aktywności Kandydata ukazują go jako niezwykle aktywnego uczestnika życia naukowo-dydaktycznego oraz procesu kształcenia młodych ludzi. Z pewnością są to osiągnięcia ponadprzeciętne. Przegląd dorobku naukowego i całej działalności Kandydata przekonuje, że umie on łączyć pracę naukową z działalnością organizacyjno-dydaktyczną i pastoralną. Zadziwia niezwykłą pracowitością i umiejętnością interdyscyplinarnego namysłu.

V. WNIOSEK

Jan Paweł II, podczas spotkania z Papieską Komisją Teologiczną mówił: „Lud Boży potrzebuje takich egzegetów, którzy z jednej strony bardzo uczciwie będą wykonywać swą pracę naukową, z drugiej, nie zatrzymają się w połowie drogi, lecz przeciwnie, będą kontynuować swe wysiłki aż do pełnego ukazania skarbów światła i życia zawartych w świętych Pismach, tak aby pasterze i wierni mieli do nich łatwiejszy dostęp i obficie korzystali z ich owoców” (11.04.1991). Nie ulega

wątpliwości, że przez swą pracę naukową, dydaktyczną i popularyzatorską Kandydat spełnia te wskazania Ojca Świętego.

Uważam, że dysertacja habilitacyjna oraz przedstawiony przez Kandydata dorobek naukowy w postaci artykułów, wystąpień na konferencjach i sympozjach oraz prowadzona działalność dydaktyczna, spełniają wymogi stawiane przewodom habilitacyjnym i na tej podstawie bez cienia wątpliwości sędzę, że jej Autor winien być dopuszczony do dalszych etapów tego przewodu.

ks. prof. zw. dr hab. Mariusz Rosik

Wrocław 15 grudnia 2015 r.

ks. Mariusz Rosik